

Uilenonderzoek aan de Rijksweg 2 en 3 te Nieuwendijk

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status: **Definitief**

Project: BE/2021/356

Datum: 21 mei 2021

Samensteller(s): ing. G. Fairhurst

Collegiale toets: ir. ing. K.J. Rebergen

Opdrachtgever:
VAN DEN BERG RUIMTELIJKE ORDENING B.V.
Het Rond 9
4285 DE Woudrichem

Contactpersoon: dhr. J. van den Berg

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V. / Van den Berg Ruimtelijke Ordening B.V.

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

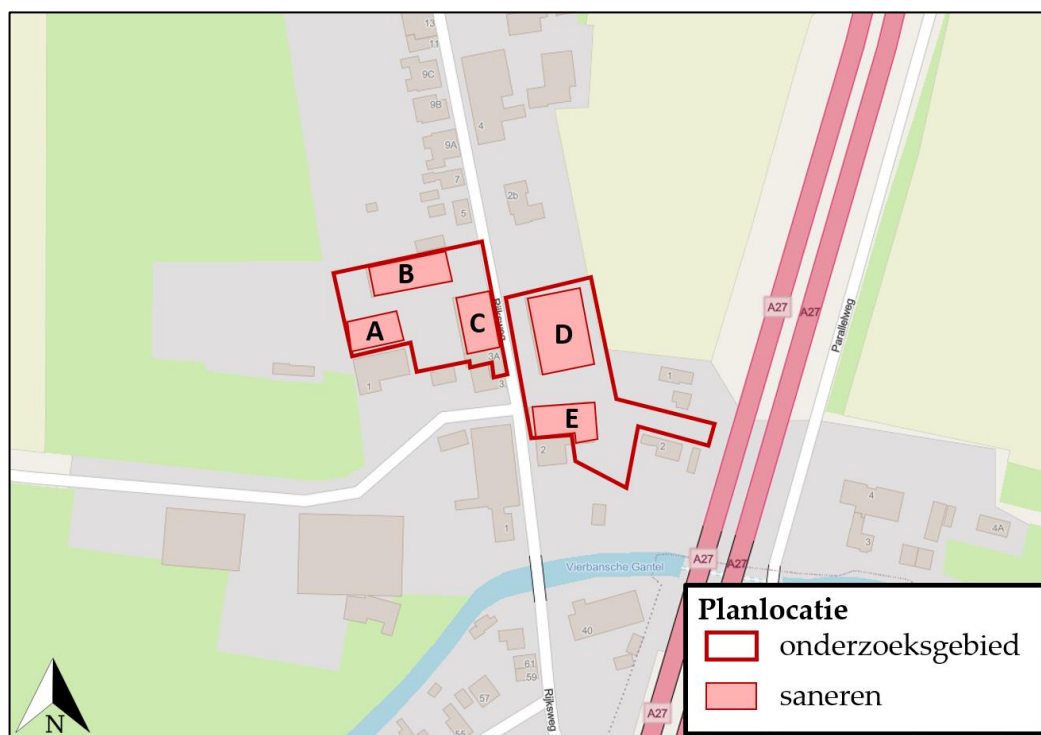
Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Planlocatie	6
1.3 Werkzaamheden	6
1.4 Te verwachten soorten en functies	6
1.5 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode	8
2.1 Soorten	8
2.2 Theoretisch kader	9
2.3 Praktische uitvoering	10
2.4 Specifieke omstandigheden	11
3 Resultaten	12
3.1 Uilen	12
3.2 Overige soorten	12
4 Conclusie en advies	13
4.1 Uilen	13
4.2 Overige soorten	13
4.3 Te treffen maatregelen tijdens de werkzaamheden	13
5 Bronnen.....	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Rijksweg 2 & 3 te Nieuwendijk is een bedrijfsperceel met vijf schuren gesitueerd. De initiatiefnemer is voornemens de bestaande schuren op de planlocatie te saneren ten behoeve van woningbouw. Het bestemmingsplan voorziet niet in de beoogde ontwikkeling en dient derhalve te worden gewijzigd van 'bedrijf' naar 'wonen'. De beoogde ontwikkeling mogelijk leidt mogelijk tot de aantasting van beschermde soorten en andere beschermde natuurwaarde. Derhalve is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie voor deze beschermde natuurwaarde (Pickert, 2021).

Figuur 1.1 De planlocatie (rood omkaderd) is gelegen aan de Rijksweg 2 en 3 te Nieuwendijk (bron kaartmateriaal: arcgis.com).

Op basis van het oriënterende onderzoek kon de aanwezigheid van een rust- of nestplaats en territorium van de kerkuil en steenuil niet worden uitgesloten. Om vast te stellen of de planlocatie daadwerkelijk een functie heeft voor de steenuil was aanvullend onderzoek noodzakelijk. De initiatiefnemer heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn de kerkuil en/of steenuil aanwezig op de planlocatie?
- Op welke wijze maken de kerkuil en steenuil gebruik van de planlocatie? Zijn op de planlocatie, foerageergebieden, rust- en/of nestplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de kerkuil en/of steenuil en/of de functionaliteit van de rust- en nestplaatsen en leefomgeving van de soorten?

1.2 Planlocatie

De planlocatie is gelegen aan de Rijksweg 2 en 3 te Nieuwendijk en betreft een vijftal schuren (figuur 1.1). De schuren zijn als volgt opgetrokken:

- A. betreft een kapschuur bestaande uit golfplaten wanden en dak zonder dakbeschot;
- B. is opgetrokken uit gemetselde muren en heeft een golfplaten dak zonder dakbeschot;
- C. is opgetrokken uit gemetselde muren en golfplaten dak;
- D. is opgetrokken uit damwand platen met een golfplaten dak;
- E. betreft een oude schuur en is opgetrokken uit gemetselde muren met een dakpannen dak met onderliggend riet.

Het perceel is grotendeels bestraat, er zijn een aantal solitaire bomen en er is geen oppervlaktewater aanwezig.

Figuur 1.2 Impressie van de planlocatie, het betreft vijf schuren, hier schuur B en C.

1.3 Werkzaamheden

De initiatiefnemer is voornemens om op de planlocatie een vier woningen te realiseren. Hiervoor worden vijf schuren gesaneerd en de functie van het perceel veranderd van 'bedrijf' naar 'wonen'. De werkzaamheden zullen op hoofdlijnen bestaan uit:

- saneren van bebouwing: algemene sloopwerkzaamheden en afvoer sloopmateriaal;
- verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- egaliseren terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- realisatie nieuwbouw: algemene bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg verharding: allerhande (straat- en hoveniers) werkzaamheden.

1.4 Te verwachten soorten en functies

Uit het oriënterend onderzoek (Pickert, 2021) is gebleken dat de planlocatie mogelijk geschikt is als rust- en nestplaats en territorium van de kerkuil en/of steenuil (tabel 1.1). In de schuren A en E zijn enkele sporen als braakballen aangetroffen die mogelijk wijzen op de aanwezigheid van uilen. Daarnaast zijn deze schuren door het open karakter toegankelijk en mogelijk geschikt als rust- en nestplaats (figuur 1.3). Wegens de mate van verharding kon aanwezigheid van essentieel foerageergebied van beide soorten uitgesloten worden.

Tabel 1.1 De te verwachten beschermde gebouwbewonende soorten op de planlocatie op basis van de uitgevoerde quickscan (Pickert, 2021). ¹ Betreft een inschatting op basis van de quickscan (visuele inspectie en deskstudie) gerelateerd aan de beoogde werkzaamheden (paragraaf 1.3).

Soort	Potentie	Overtreding Wet nb ¹
Huismus	Nee	Nee
Gierzwaluw	Nee	Nee
Uilen	Ja	Mogelijk
Kerkuil	Ja	Mogelijk
Steenuil	Ja	Mogelijk
Marterachtigen	Ja	Mogelijk
Steenmarter	Nee, geen sporen of verspreiding gegevens	Nee
Bunzing	Nee	Nee
Gebouwbewonende vleermuizen	Nee, geen dakbeschoot of toegankelijk spouwruimtes aanwezig	Nee
Boombewonende vleermuizen	Nee	Nee

Figuur 1.3 De schuren A (links) en E (recht) hebben mogelijk een functie voor de kerkuil of steenuil.

1.5 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten, uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De kerkuil en steenuil vallen onder de bescherming van de Vogelrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden (paragraaf 1.3) kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art 3.1 lid 2 en 4 (Vogelrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

Lid 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

2 Methode

2.1 Soorten

Op de planlocatie kan de aanwezigheid van kerkuil en steenuil niet worden uitgesloten. Per soort (groep) is een bepaalde onderzoeksmethode en inspanning vereist op basis van de ecologie van de soort.

Kerkuil

De kerkuil (figuur 2.1) is een erg opvallende uil door zijn hartvormige gezicht. De onderkant van zijn vleugels is licht gekleurd. De rug is roestkleurig, met grijze vlekken en stipjes. De buik van de kerkuil is beige en heeft meestal veel stipjes. Kerkuilen zijn standvogels. Als de soort eenmaal is gevestigd, blijven kerkuilen meestal hun hele leven in hetzelfde gebied. De kerkuil is een soort die voorkomt in cultuurlandschappen met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes. Kerkuilen broeden vooral in de hoge, donkere en tochtvrije delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens. De broedperiode loopt van februari t/m augustus (BIJ12 Kennisdocument Kerkuil, 2017).

Figuur 2.1 De kerkuil (bron: vogelbescherming.nl).

Steenuil

De steenuil is een kleine uilensoort met een lichaamsgrote van niet meer dan 23 cm en een spanwijdte van 54 tot 58 cm (figuur 2.2). Steenuilen hebben een bruin gevlekt verenkleed en een opvallende gele iris. Steenuilen zijn standvogels en sterk gebonden aan kleinschalige landschappen, waarin ze een territorium hebben waar ze het hele jaar verblijven. Het leefgebied bestaat uit een afwisselend landschap met half open weilanden, korte en verruigde vegetatiestroken, boomgaarden, moestuinen en andere structuren met voldoende voedselaanbod. De soort maakt gebruik van holen in bomen en oude schuren en stallen als nest- en rustplaats.

De broedperiode gaat begin februari van start met een baltsperiode, waarbij in sommige gevallen de jongen pas in het najaar het territorium van hun ouders verlaten. De meest actieve periode is hierbij medio februari t/m april.

Figuur 2.2 De steenuil (bron: vogelbescherming.nl).

2.2 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen en of protocollen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de kerkuil en steenuil zijn deze richtlijnen vastgelegd in de Kennisdocumenten (BIJ12, 2017), hierin wordt er tevens verwezen naar de Soortinventarisatieprotocollen (steenuil) (NGB, 2017). De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen en protocollen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie B.V. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van het kerkuil- en steenuilonderzoek zoals deze zijn geformuleerd in het Kennisdocument kerkuil en steenuil (BIJ12, 2017).

Kerkuil
<i>Nestlocaties:</i>   -Er is een bezet nest -Er is minimaal één waarneming in de periode van 1 februari tot en met 31 augustus van: -een paar in broedbiotoop, of -territoriaal gedrag: een krijsende vogel. Dit kan het hele jaar zijn, maar vooral februari en maart, of -bedelende jongen: dit is doorgaans vanaf juni. De afwezigheid van broedende kerkuilen kan zijn aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin februari tot en met half oktober geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikt biotoop plaatsvinden. De beste momenten om te inventariseren zijn 's avonds en 's nachts.

De kerkuil reageert niet op het afspelen van de baltsroep op een geluidsrecorder. Daarnaast moet bij voorkeur ook overdag gezocht zijn naar sporen die de aanwezigheid van een nestplek aannemelijk maken, zoals braakballen of krijtstrepen.

(Kennisdokument Kerkuil BIJ12)

Stenuil

Nestlocaties:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode 1 februari t/m 30 april (3x veldonderzoek), waarbij er minimaal 1 maand tussen het 1e en 3 veldbezoek aanwezig is. Onderzoek wordt uitgevoerd d.m.v. afspelen baltsroep en tenminste éénmaal zoeken naar sporen en nestplekken.

Functioneel leefgebied:

Bestaat uit roestplaatsen en foerageergebied. Wordt vastgesteld door waarnemingen en gedrag van de aanwezige steenuilen.

(Kennisdokument Kerkuil BIJ12, Soortinventarisatieprotocol NGB, juli 2017)

2.3 Praktische uitvoering

De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes. In totaal hebben er 3 veldbezoeken plaatsgevonden, hierin zijn verschillende onderzoeken gecombineerd (tabel 2.2). Het eerste onderzoek is ruim voor zonsondergang ingezet om te zoeken naar sporen bij daglicht.

Tabel 2.2 *Veldbezoeken op de planlocatie, met per veldbezoek welke functies onderzocht worden en het aantal waarnemers dat is ingezet.*

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Tijd	Zon ▲▼	Weersomstandigheden
Uilen 1	rust- en nestplaats	1	30-03-2021	19:45-22:00	20:05	0/8, droog, 0-1 Bft, 14°C
Uilen 2	rust- en nestplaats	1	12-04-2021	21:30-23:30	20:29	0/8, droog, 0-1 Bft, 3°C
Uilen 3	rust- en nestplaats	1	29-04-2021	22:00-00:00	20:55	4/8, droog, 2-3 Bft, 6°C

Procedure

Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen de planlocatie wordt het aanvullende onderzoek ingericht. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities de planlocatie (daken/schuren met potentie of kansrijke plaatsen in het water) het meest efficiënt (strategisch) kan worden onderzocht. De strategische looproute en zichtlijnen zijn afhankelijk van de aanwezigheid van groenstructuren en diverse typen van bebouwing.

Uilen

Tijdens een territoriumkartering van de steenuil worden het aantal roepende mannetjes in kaart gebracht. Onder de aanname dat elk roepend exemplaar een broedpaar vertegenwoordigd wordt zo een beeld van het aantal territoria verkregen. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is een smartphone en bluetooth JBL Clip 3 speaker, waardoor de roep luid wordt afgespeeld. Een steenuil beschermt zijn territorium door te antwoorden met een (balts)roep. Daarnaast geven zichtwaarnemingen inzicht in de mogelijke aanwezigheid van een broedpaar.

Als laatste wordt er gelet op krijtsporen binnen de stallen en eventuele paaltjes van hekwerk, indien aanwezig. Deze krijtsporen geven een indicatie dat een steenuil(paar) vaak naar deze locatie terugkomt.

De kerkuil reageert, in tegenstelling tot de steenuil, niet op roep van soortgenoten. Gezien kerkuilen voornamelijk nachtjagers zijn en vanaf een uur na zonsondergang de kerkuil zijn roestplaats verlaat om te jagen, dienen de veldbezoeken rond dit tijdstip plaats te vinden. Voor het vaststellen van een vaste rust- en verblijfplaats geldt derhalve zichtwaarnemingen, alsmede het aantreffen van verse braakballen. De kerkuil jaagt laagvliegend via vaste routes en vanaf zitplekken zoals hekpalen of kilometerpaaltjes langs wegen. Bij braakballen en/of krijtsporen naast dergelijke plekken, kan ervan uit worden gegaan dat het een foerageergebied (c.q. territorium) betreft. Derhalve dient tenminste één van de bezoeken ook deels overdag plaats te vinden

2.4 Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in de Kennisdocumenten en soorteninventarisatieprotocol. Tijdens het onderzoek was er (voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan) geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

3.1 Uilen

Waarnemingen en aantallen

Tijdens de onderzoekrondes zijn geen roepende steenuien of zichtwaarnemingen van de kerkuil of steenuil gedaan. Daarnaast zijn tijdens de veldbezoeken geen verse sporen als braakballen en krijtsporen aangetroffen, welke wijze op de aanwezigheid van de kerkuil of steenuil.

Nesten

Aanwezigheid van verse braakballen en krijtsporen is een indicatie voor de aanwezigheid van een vaste rustplaats. Doordat tijdens elk veldbezoek geen verse braakballen zijn aangetroffen, alsmede waarnemingen van de soorten is er geen sprake van een vaste rust- of nestplaats op de planlocatie.

Functioneel leefgebied

Doordat er geen rust- of nestplaats van de kerkuil of steenuil is geconstateerd en er geen sprake is van waarnemingen van de soorten, kan geconcludeerd worden dat de planlocatie geen deel uit maakt van het functioneel leefgebied van de kerkuil of steenuil.

3.2 Overige soorten

Tijdens het onderzoek naar de kerkuil en steenuil zijn algemene en categorie 5 vogelsoorten aangetroffen (of sporen hiervan). Dit betrof een oud kauwennest in schuur E en braakballen van de torenvalk in schuur A. Dit betekent een geschikte rustplaats voor de torenvalk. De kauw en torenvalk zijn beide categorie 5 soorten. Dit betekent dat de nesten jaarrond beschermd zijn, indien er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen. Kauwen maken meestal hun nesten in hoge bomen of in schoorstenen van woningen, waarvan in de directe omgeving voldoende alternatieve aanwezig zijn, voor het weghalen van dit nest is derhalve geen sprake van ecologisch zwaarwegende redenen. De torenvalk maakt zelf geen nest en maakt gebruik van oude ekster of kauwennesten als broedplaats. In de directe omgeving zijn hiervan voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig waardoor er geen sprake is van negatieve effecten op de soort.

Echter zijn alle nesten van vogels in Nederland beschermd in het broedseizoen (15 maart t/m 15 juli). Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen werkzaamheden die mogelijk leiden tot verstoring of aantasting van nesten buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden.

4 Conclusie en advies

4.1 Uilen

In de periode maart – april 2021 is onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van de kerkuil en steenuil conform de bepalingen uit de kennisdocumenten (BIJ12, 2017). Rust- en nestplaatsen of territorium van de soorten zijn niet geconstateerd. Bij het saneren van de schuren is geen sprake van overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Derhalve zijn de beoogde werkzaamheden niet ontheffingsplichtig.

4.2 Overige soorten

Op de planlocatie zijn een oud kauwennest, weke nu gebruikt wordt als torenvalkrustplaats, aangetroffen. Voor deze rustplaats van de torenvalk gelden geen zwaarwegende ecologische redenen. Indien er gewerkt wordt buiten het broedseizoen en er rekening wordt gehouden met de Algemene zorgplicht is er geen sprake van overtreding Wet natuurbescherming.

4.3 Te treffen maatregelen tijdens de werkzaamheden

- Tijdens de werkzaamheden moet voorzichtig worden gehandeld met alle voorkomende flora en fauna (Algemene zorgplicht).
- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna, dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.
- Er wordt gelegenheid gegeven aan dieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.
- De planlocatie tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie bij voorkeur niet verlichten en in de periode april-oktober de werkzaamheden tussen zonsopgang en zonsondergang uitvoeren (buiten schemerperiodes). Mocht verlichting noodzakelijk zijn hierbij een vleermuisvriendelijke verlichtingswijze toepassen (amberkleurig licht, lichtbundel nederwaarts richten, toepassen geconvergeerde lichtbundel).
- De werkzaamheden opstarten/uitvoeren buiten het broedseizoen van vogels (maart t/m september). Als de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd dient voor de aanvang door een ter zake deskundig gecontroleerd te worden of er broedvogels aanwezig zijn. E.e.a. op aanwijzing van deskundige. Als dit niet mogelijk is, dienen de potentiële nestlocaties buiten het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden.

5 Bronnen

BIJ12, 2017. Kennisdocument kerkuil, *Tyto alba*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017. Kennisdocument steenuil *Athena noctua*. BIJ12, Utrecht

NGB, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017). Netwerk Groene Bureaus, Odijk.

Pickert, R.C, 2021. Quicksan Wet natuurbescherming Rijksweg 2 & 3 te Nieuwendijk. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Gebruikte websites

www.arcgis.nl

www.sovon.nl

 BLOM ECOLOGIE

ECOLOGISCH ADVIES & ONDERZOEK

ZANDWEG 46, 4181 PM WAARDENBURG

WWW.BLOMECOLOGIE.NL